

9. Fuchs, S., Perrier, P. (2003), An EMMA/EPG Study of Voicing Contrast Correlates in German, Susanne Fuchs, Pascal Perrier, Proceedings 15th ICPHS: the Fifteenth International Congress of Phonetic Sciences ; 3–9 August, Barcelona. (CD-ROM) ; 12 cm. – P. 1057–1060.
10. Voicing in Dutch : (De)voicing – Phonology, Phonetics and Psycholinguistics // Current Issues in Linguistic Theory 286, John Benjamins, Amsterdam/Philadelphia.
11. Wagner A., Braun A. (2003), Is Voice Quality Language-Dependent? Acoustic Analyses Based on Speakers of Three Different Languages / Anita Wagner, Angelika Braun // Proceedings 15th ICPHS: the Fifteenth International Congress of Phonetic Sciences ; 3-9 August, Barcelona. (CD-ROM) ; 12 cm, pp. 651–654.
12. Wiśniewski, M. (2001), Zarys fonetyki i fonologii współczesnego języka polskiego (Skrypt dla studentów filologii polskiej), Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Torun.

УДК 81'255.4'28:81'36 (045)

ВІДТВОРЕННЯ ГРАМАТИЧНИХ АНОМАЛІЙ ДІАЛЕКТНОГО МОВЛЕННЯ В ПЕРЕКЛАДІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ МАРКА ТВЕНА ТА ЇХНІХ ПЕРЕКЛАДІВ)

Струк І.В., аспірант

*Національний авіаційний університет,
пр-т Космонавта Комарова, 1, м. Київ, Україна*

iryna.panchuk@mail.ru

Стаття присвячена дослідженню граматичних особливостей перекладу діалектного мовлення героїв у творах американського письменника М. Твена. Виокремлюються основні риси афро-американського вернакуляру, висвітлюються шляхи їх відтворення при перекладі.

Ключові слова: діалект, аномалія, граматичний аспект, афро-американський вернакуляр.

ПЕРЕДАЧА В ПЕРЕВОДЕ ГРАММАТИЧЕСКИХ АНОМАЛИЙ ДИАЛЕКТНОЙ РЕЧИ (НА МАТЕРИАЛЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ МАРКА ТВЕНА И ИХ ПЕРЕВОДОВ)

Струк И.В.

*Национальный авиационный университет,
пр-т Космонавта Комарова, 1, г. Киев, Украина*

Статья посвящена исследованию грамматических особенностей перевода диалектной речи персонажей в произведениях американского писателя М. Твена. Выделяются основные черты афро-американского вернакуляра, освещаются пути их воспроизведения при переводе.

Ключевые слова: диалект, аномалия, грамматический аспект, афро-американский вернакуляр.

RENDERING THE GRAMMATICAL ANOMALIES OF DIALECT SPEECH (BASED ON WORKS BY MARK TWAIN AND THEIR TRANSLATIONS)

Struk I.V.

National Aviation University, Cosmonaut Komarov avenue, 1, Kyiv, Ukraine

This study is devoted to analyzing Ukrainian and Russian translations of famous novels by Mark Twain, The adventures of Tom Sawyer and The Adventures of Huckleberry Finn. One of the features these novels are special for is that they use African American Vernacular that causes many problems for the translator. For our research we chose Ukrainian and Russian interpretations translated by U. Koretskyi, I. Steshenko, V. Mytrofanov, I. Bazylanska, N. Daruzes, K. Chukovskyi. The diachronic plurality of translations of M. Twain's novels will explore how the individual translators approached the speech of each character.

Mark Twain's highest strength is probably in his attention to speech detail of each character. The author has a clear goal: to create the image of each character (Huck, Jim, Tom, The King and The Duke) with the help of grammatical features of African American Vernacular. The main grammatical features that are used in both texts are: the long lists of nouns or adjectives connected with "and", "or"; redundancy of subjects; the use of "them" as a determiner; verbs do not always agree with their respective subjects in number and person; tense shifting; the use of past participles in place of past simple forms; the use of nonstandard preterits; no

signaling of the 3rd person singular of the verbs “do” and “be”; the use of the forms “ain’t”, “hain’t” and “warn’t”; the use of “a-“ prefix; the use of participle “done” in place of “did”; the use of the verb “to do” in the form of “does” in all persons; the use of the verb “to be” in both present and past tenses; zero copula; the use of multiple negation; subject/verb disagreement. The way of decoding the language of each character characterizes by using artificial syntax, particles, dialect vocabulary, literary language, reduced forms and verbal interjections.

As a matter of conclusion we can state that some translators seem to ignore the author’s idea and translate the speech of the characters as Standard English, though we admit that they partially preserve the social belonging of the characters.

Key words: dialect, anomaly, grammatical aspect, African American Vernacular.

У нашому дослідженні маємо намір розглянути особливості відтворення аномалій діалектного мовлення у творах М. Твена «Пригоди Тома Соєра» та «Пригоди Гекльберрі Фінна» – зокрема, афро-американського діалекту як ключового мовного стратуму, котрий за задумом автора орієнтований на відтворення образу героїв. Мета розвідки передбачає вирішення таких завдань: з’ясувати особливості граматичних аномалій афро-американського діалекту окремого героя творів і вказати на шляхи їхнього відтворення в перекладах.

У різні часи проблема відтворення діалектного мовлення порушувалася в працях М.К. Грабовського, В.С. Виноградова, С.І. Влахова, В.Н. Комісарова, М.М. Любімова, Н.В. Немцової, В.Д. Радчука, О.В. Ребрія та ін. Утім аналіз мовних аномалій радше мав характер загальних настанов та рекомендацій, залишаючи позаду важливий аспект розмежування мови героїв та їхнього відтворення в друготворі.

В. Альшіна запропонувала певні стратегії перекладу мовних аномалій у художньому перекладі. Дослідниця вважає неможливим відтворення діалекту за допомогою конкретного діалекту мови перекладу (139). Натомість виокремлює лише ті випадки, коли автор зумисне наділяє героя твору діалектним мовленням з метою відтворення його образу. У цьому особливому випадку дослідниця радить перекладачам визначити: наскільки діалект у мові персонажів та інформація, яка за ним стоїть, важлива для тексту перекладу. Вони також повинні розуміти, що втратили текст перекладу, якщо знехтувати цією особливістю; наприклад, якщо вони перекладуть відповідне повідомлення за допомогою стандартних форм мови перекладу (141). Також важливо врахувати частотність відтворення діалекту в тексті: вона не повинна бути занадто акцентованою, ні, навпаки, недостатньо вираженою, оскільки навмисне збільшення чи заниження кількості відтворювальних елементів зможе викривити фокус ідеологічного задуму, закладеного автором [2, с. 143].

Ми поділяємо думку дослідниці, адже проекція такого підходу на переклад діалектів у рамках аналізованих творів означає, що ті елементи, які відтворюють образ окремого персонажа є облігаторними і мають бути зазначенні у друготворі.

Відповідно, перед перекладачем постає важливе завдання: адекватно реалізувати образи героїв мовою перекладу, не порушуючи загальної структури тексту та задуму автора. Через це видається доцільним детальніший розгляд граматичних рис афро-американського діалекту окремого персонажа, що підлягає відтворенню з однієї мови іншою.

Гекльберрі Фінн

Граматичні аномалії діалектного мовлення Гека характеризуються такими особливостями: – Надмірне використання сполучників «and» та «or»: «...*they didn’t seem to raise hardly anything in them but jimpsion-weeds, and sunflowers, and ash piles, and old curled-up boots and shoes, and pieces of bottles, and rags, and played-out tinware* [11, с. 98]», «*I slipped into cornfields and borrowed a watermelon, or a mushmelon, or a punkin, or some new corn, or things of that kind* [11, с. 47]».

- Вживання подвійного заперечення: «*I reckon there ain't no mistake...*[11, с. 72]».
- Вживання подвійного підмета: «*Miss Charlotte she held her head up like a queen* [11, с.76]».
- Заміна форм одних розрядів займенників формами інших розрядів: «*...hogs soon went wild in them bottoms...*[11, с. 25]».
- Неузгодження в числі та особі: «*I dasn't scratch it* [11, с. 6]»; «*Niggers is always talking about witches* [11, с. 7]»; «*There was two Providences...*[11, с. 11].
- Контамінація простої і складеної форм ступенів порівняння: «*Only if you get married I'll be more lonesomer than ever* [11, с. 144]».
- Неузгодження часових форм дієслова: «*He bounced up and stared at me wild. Then he drops down on his knees and puts his hands together...*[11, с. 31]».
- Підміна часової форми дієслова дієприкметником минулого часу: «*We seen a light...*[11, с. 52]».
- Вживання нестандартних форм минулого часу: «*I see I had spoke too sudden...*[11, с. 131]».
- Неправильне вживання дієслова у 1-й і 3-й особах однини: «*But it don't work for me, and I reckon it don't work for only just the right kind* [11, с. 28]».
- Вживання форми «ain't» для позначення негативної форми дієслова теперішнього часу «to be»: «*There ain't a minute to lose* [11, с. 45]».
- Вживання дієприкметника з префіксом «а-»: «*It most killed Jim a-laughing* [11, с. 91]».

Для пересічного англійця не складе особливих труднощів розпізнати серед цих граматичних аномалій афро-американський діалект. Проте, як наголошує сам автор у передмові до твору: читачеві слід налаштуватися на сприйняття різних різновидів діалектів, зазначивши, що їх кількість сягає семи. Так, американський лінгвіст Д. Каркіт, проаналізувавши граматичні та фонетичні відхилення від норми, упізнає у мові Гека діалект округу Пайк [3, с. 330]. Звідси, російська дослідниця Н. В. Немцова зазначає, що приналежність Гека до зазначеного діалекту не випадкова, адже покликана змалювати в уяві читача образ чесного, сміливого і простодушного юнака [1, с. 123].

В українському перекладі діалектне мовлення Гека зазнало найбільших змін. Спроба донесення образу твенівського Гека до українського читача характеризується:

- Штучними синтаксичними конструкціями: «...певно, молитви **помагають тільки у праведників** (І. Стешенко) [6, с. 250]».
- Вживанням часток: «*А оце раптом щось у них змінилося, й почали вони від нас у курені таїтися* (І. Стешенко) [6, с. 414]».
- Вживанням зменшено-пестливих форм: «...він **анічогісінько** не пам'ятає... (І. Стешенко) [6, с. 242]».
- Літературними висловами: «*Мене навіть **почало лихоманити**, бо потрібно було раз і назавжди вирішити, вибрати що-небудь одне, – це я **розумів*** (І. Базилянська) [7, с. 451]».
- Вживанням діалектної лексики: «...я не **привичасний** до різних там **фіглів-міглів** – **не маю кебети** (І. Стешенко) [6, с. 400]».

Відтворення граматичних аномалій діалектного мовлення у перекладах різними перекладачами демонструє цілком різні творчі підходи кожного з них: 1) І. Базилянська переважно використовує літературну (34 %) та діалектну лексику (28 %), у результаті Гек постає в образі стриманого і розсудливого юнака. 2) У перекладі І. Стешенко граматичні відхилення від норми компенсуються вживанням часток (7 %), зменшено-пестливих форм (22 %) та діалектного мовлення (45 %), спостерігається поодиноким використанням штучних синтаксичних конструкцій (2 %), як результат Гек справляє враження типового сільського українського хлопчика.

Характерним для російського перекладача Н. Дарезес є використання нейтральної лексики (67 %). У російському перекладі Гек розмовляє звичною російською мовою з поодинокими вкрапленнями діалектної лексики:

– *Jim grabbed pap's whisky-jug and begun to pour it down* [11, с. 39]. – *Джим схватил папашину бутль с виски и давай хлестать* (Н. Дарузес) [8, с. 44].

– *I never see the wind blow so* [11, с. 36]. – *Такого ветра я еще никогда не видывал* (Н. Дарузес) [8, с. 40].

– *I see I had spoke too sudden and said too much, and was in a close place* [11, с. 131]. – *Вижу, я проговорился сгоряча да еще наговорил лишнего, а как выпутаться – не знаю* (Н. Дарузес) [8, с. 147].

Джім

Проблему для перекладача переважно представляє діалектне мовлення Джіма, що є аномалією не лише щодо субстандарту проте й мовлення героїв романів М. Твена. Аналіз мови персонажа дозволив виокремити такі граматичні відхилення від норми:

– Неправильне вживання дієслова у 1-й і 2-й особах однини: «...*I knows him by de back* [11, с. 56]».

– Вживання дієслова «to do» у формі дієприкметника минулого часу (done): «*So I done it* [11, с. 170]».

– Вживання форми «does» до всіх осіб однини і множини: «*Does you know 'bout dat chile?* [11, с. 56]».

– Вживання форми «done» поруч із дієсловом: «...*she done broke loose en gone...* [11, с. 51]».

– Надмірне використання сполучників «and» та «or»: «*Ef we hadn' dive' so deep en swum so fur under water, en de night hadn' ben so dark, en we warn't so sk'yerd, en ben sich punkin-heads...* [11, с. 80]».

– Вживання форми «ain't» для позначення негативної форми дієслова теперішнього часу «to be»: «*En you ain' dead – you ain' drowned...* [11, с. 60]».

– Відсутність допоміжного дієслова: «*Who_ dah?* [11, с. 6]».

– Неузгодження часових форм дієслова: «*But I noticed dey wuz a nigger trader roun' de place considable, lately, en I begin to git oneasy* [11, с. 32]».

– Вживання дієприкметника з префіксом «a-»: «...*dey wuz people a-stirring yit* [11, с. 33]».

– Вживання подвійного заперечення: «*So dey didn' none uv us git no money* [11, с. 35]».

Мовлення Джіма представлене широким набором відхилень від граматичної норми, що свідчить про його належність до соціальних низів тогочасного суспільства. Переважна кількість цих особливостей вказує на негритянський діалект штату Міссурі [3, с. 326].

В українському перекладі спроба відтворення мовлення Джіма характеризується:

– Вживанням зменшено-пестливих форм: «*Що ж тепереньки маю робити я?* (І. Стешенко) [6, с. 286]», «*Осьдечки я, Геку* (І. Стешенко) [6, с. 300]».

– Вживанням часток: «*Оце ж і є оме сміття* (І. Стешенко) [6, с. 294]».

– Вживанням віддієслівних вигуків: «*Гай-гай, який же там гармидер та галас стоїть у дитячій кімнаті!* (І. Стешенко) [6, с. 286]».

– Вживанням діалектної лексики: «*Я ніколи про жодного і не чував...* (І. Стешенко) [6, с. 285]».

– Вживанням літературної лексики: «*Але я помітив, що останнім часом біля будинку крутиться один работрговец, і занепокоївся* (І. Базилянська) [7, с. 281]».

Переклади І. Базилянської тяжіють до відтворення мовних відхилень від норми діалектною та літературною лексикою (39 %, 18 %) на постійній основі. Тоді як переклади І. Стешенко характеризуються використанням часток (11 %), зменшено-пестливих слів (35 %) та діалектної лексики (66 %), спостерігається поодиноким використанням віддієслівних

вигуків (1 %). У сукупності, на читача такі переклади справляють хибне враження: життя раба Джіма здається не таким трагічним, а сам він постає в образі врівноваженого, поміркованого та безтурботного чоловіка.

У перекладі твору «Пригоди Гекльберрі Фінна» російською мовою вище зазначені граматичні аномалії діалектного мовлення відсутні. Джім порівняно з оригіналом розмовляє звичною російською мовою:

– *I doan k'yer what de **widder** say, he **warn't** no wise man nuther. He had some er de dad-fetchedes' ways I ever see. Does you know 'bout dat chile dat he 'uz gwyne to chop in two?* [11, с. 56]. – *Мне все равно, что бы там вдова ни говорила. Не верю я, что он был мудрец. Поступал он иной раз совсем глупо. Помнишь, как он велел разрубить младенца пополам?* (Н. Дарузес) [8, с. 63].

Король і Герцог

Мова цих героїв у творі оригіналу характеризується такими граматичними відхиленнями від норми:

- Вживання подвійного заперечення «*We **hain't** done **nothing*** [11, с. 87]».
- Неузгодження часових форм дієслова: «*Well, when my niece **give** it to me to keep for her I **took** and hid it inside o' the straw tick o' my bed...* [11, с. 139]».
- Нестандартне використання дієслівних форм: «***Orgies** is better, because it means the thing you're after more* [11, с. 119]».
- Вживання дієприкметника з префіксом «а-»: «*They ain't **a-goin** to suffer* [11, с. 124]».
- Використання форм *ain't* і *hain't* для позначення негативних форм дієслів теперішнього часу «to be» і «to have», також спостерігається використання форми «*warn't*» для позначення минулого часу дієслова «to be» у першій особі однини: «*It **ain't** my fault I **warn't** born a duke, it **ain't** your fault you **warn't** born a king* [11, с. 88]».
- вживання дієслова «to do» у формі дієприкметника минулого часу (*done*): «*I wonder what he **done**...* [11, с. 117]».

Англійська мова Герцога і Короля частково відрізняється від мови Гека і Тома. Оскільки вона є поєднанням розмовної та літературної мов. В окремих фрагментах твору вони зберігають видимість освічених англійців: цитують Шекспіра, організують театральні дійства, проте між собою використовують розмовну і сленгову мову, що є доказом їхньої належності до злочинного світу.

Особливості відтворення граматичних аномалій діалектного мовлення Короля та Герцога в україномовних перекладах характеризуються:

- Вживанням часток: «*А чим **ото** ми вашому серцю завинили?* (І. Стешенко) [6, с. 329]».
- Вживанням зменшених форм: «*Я **анітрохи** не розуміюся на театральному мистецтві...* (І. Стешенко) [6, с. 336]».
- Літературними висловами: «*Я не звинувачую вас, панове, я сам так низько вправ – **авжеж**, сам довів себе до цього* (І. Базилянська) [7, с. 358]».
- Діалектною лексикою: «*...**давай драла** і мчи до плоту, немов за тобою **дідько женеться*** (І. Стешенко) [6, с. 358]».

Манеру мовлення Короля і Герцога в мові оригіналу можна уявити у вигляді синусоїди, де вживання розмовної мови чергується з мовою літературною із використанням застарілих слів. І. Стешенко частково вдалося відтворити це коливання, у перекладі І. Базилянської ця межа є розмитою.

Російська перекладачка при відтворенні граматичних аномалій діалектного мовлення послуговується нейтральною лексикою із вкрапленнями сленгових лексем і діалектних слів:

– *I say orgies, not because it's the common term, because it **ain't** – obsequies bein' the common term – but because **orgies** is the right term. Obsequies **ain't** used in England no more now – it's*

gone out. We say orgies now in England. Orgies is better, because it means the thing you're after more exact [11, с. 119]. – Я сказав «оргія» не тому, що так обыкновенно говорять, **вовсе нет**, – обыкновенно говорять «церемонія», – а тому, що «оргія» правильній. В Англії більше не говорять «церемонія», это уже не принято. У нас в Англії тепер все говорять «оргія». Оргія даже лучше, потому что вернее обозначает предмет (Н. Дарузес) [8, с. 133].

– *But you not only had it in mind to do it, but you **done** it* [11, с. 145]. – А у вас не тільки мысль была – вы взяли да и **подцепили!** (Н. Дарузес) [8, с. 163].

Том Соєр

Мова Тома містить елементи розмовного мовлення, проте його незначне вкраплення дозволяє звучати більш-менш правильно з претензією на стандартну англійську. Поодинокі відхилення від норми спостерігаємо на морфологічному та синтаксичному рівнях:

– Вживання подвійного заперечення: «*So **don't** make **no** more fuss about it* [10, с. 182]».

– Вживання форм *ain't* і *hain't* для позначення негативних форм дієслів теперішнього часу «to be» і «to have», також спостерігається вживання форми «*warn't*» для позначення минулого часу дієслова «to be» у першій особі однини: «*That **ain't** the idea* [10, с. 183]».

– Контамінація простої і складеної форм ступенів порівняння: «*It's **more surer*** [10, с. 135]».

– Вживання дієслова «to do» у формі дієприкметника минулого часу (*done*): «*I **done** it out of pity for him* [10, с. 81]».

– Вживання дієприкметника з префіксом «а-»: «*We ain't **a-going** to gneaw him out...* [10, с. 69]».

Здебільшого граматичні аномалії діалектного мовлення покликані показати читачеві соціальний або освітній рівень героя, проте в цьому особливому випадку автор використовує мовні аномалії в мові Тома для того, щоб показати його дитячу щирість та відкритість [4, с. 208].

В українських перекладах граматичні аномалії діалектного мовлення Тома характеризуються:

– Штучними синтаксичними конструкціями: «*І я зрозумів, що ти не знайшов грошей, бо коли б знайшов, то **придумав би якомсь мені сповістити*** (Ю. Корецький) [5, с. 164]».

– Вживанням часток: «*Геку, звідси, де ти **оце** стоїш...* (В. Митрофанов) [6, с. 200].

– Вживанням діалектної лексики: «*Адже, дух індіанця Джо не **вештається** там де хрест* (Ю. Корецький) [5, с. 166]».

– Вживанням літературної мови: «*Слухай, Геку, ніяке багатство **не завадить** мені стати розбійником* (І. Базилянська) [7, с. 232]».

Переклад мовлення Тома викликає найменше труднощів при перекладі діалектного мовлення. Ю. Корецький використовує штучні синтаксичні конструкції (9 %), В. Митрофанов тяжіє до передавання граматичних аномалій діалектного мовлення частками (24 %). І. Базилянська перевагу надає літературному мовленню (48 %). Усі перекладачі підсилюють мовлення Тома діалектною лексикою.

У російському перекладі К. Чуковського Том Соєр розмовляє традиційною російською говіркою, спостерігаємо використання нейтральної лексики:

– *And besides, look-a-here – maybe that whack **done** for him!* [10, с. 70]. – *И потом, ты подумай, – может быть, от этого удара Потер и совсем **окочурился*** (К. Чуковський) [9, с. 66].

– *I **done** it out of pity for him—because he **hadn't any** aunt* [10, с. 81]. – *Я дал ему лекарство из жалости... потому что у него нет тетки* (К. Чуковський) [9, с. 79].

Проаналізувавши приклади з роману М. Твена «Пригоди Гекльберрі Фінна» та його множинні переклади українською та російською мовами у виконанні І. Стешенко (1990) [6], І. Базилянської (2010) [7] та Н. Дарузес (1988) [8], а також переклади твору «Пригоди Тома Соєра» у виконанні Ю. Корецького (1962) [5], В. Митрофанова (1990) [6], І. Базилянської (2013) [7] та К. Чуковського (1985) [9], ми дійшли висновку, що можливість відтворення граматичних аномалій мовлення персонажів здійснюється за допомогою штучних синтаксичних конструкцій, часток, зменшено-пестливих форм, літературних висловів, віддієслівних вигуків і діалектної лексики. За допомогою зазначених мовних деталей перекладачам вдається частково ідентифікувати соціальний статус персонажів. Проте під час відтворення окремих образів у вторинних текстах спостерігається суттєве відхилення від авторського задуму. Найбільше відмінностей у перекладацьких стратегіях помічено у відтворенні мови Гекльберрі Фінна та Джіма. Враховуючи специфіку нашого дослідження, вважаємо за доречне провести доперекладацький аналіз способів відтворення лексичних аномалій діалектного мовлення та відтворення цих особливостей у перекладах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Немцова Н. В. Способы передачи грамматических отклонений от нормы при переводе с английского языка на русский : на материале произведений М. Твена : дис. на соискание ученой степени канд. филол. наук : спец. 10.02.19, 10.02.20 / Н. В. Немцова. – Череповец, 2011. – 321 с.
2. Alsina V. The Translation of Social Variation in Narrative Dialogue. Translation of Fictive Dialogue / V. Alsina. – New York : Rodopi, 2012. – pp. 137–154
3. Carkeet D. The Dialects in Huckleberry Finn / D. Carkeet // American Literature, Vol. 51, No. 3, 1979. – pp. 315–332.
4. McKay, J. H. Tears and flapdoodle: Point of view and style in Adventures of Huckleberry Finn / J.H. McKay // American Speech. – Vol. 67. – No. 3. – 1984. – pp. 201–210.
5. Твен М. Пригоди Тома Соєра / М. Твен ; [пер. з англ. Ю. Корецького]. – К. : Веселка, 1982. – 175 с.
6. Твен М. Пригоди Тома Соєра. Пригоди Гекльберрі Фінна / М. Твен ; [пер. з англ. І. Стешенко, В. Митрофанова]. – К. : Веселка, 1990. – 496 с.
7. Твен М. Пригоди Тома Соєра. Пригоди Гекльберрі Фінна / М. Твен ; [пер. з англ. І. Базилянської]. – Х. : Школа, 2013. – 544 с.
8. Твен М. Приключения Гекльберри Финна / М. Твен ; [пер. с англ. Н. Дарузес]. – М. : Просвещение, 1988. – 224 с.
9. Твен М. Приключения Тома Соєра. Приключения Гекльберри Финна / М. Твен ; [пер. с англ. К. Чуковского]. – М. : Дет. лит., 1985. – 465 с.
10. Twain M. The adventures of Tom Sawyer / M. Twain ; [edited by P. Stoneley]. – New York : Oxford University Press, 2007. – 238 p.
11. Twain M. The adventures of Huckleberry Finn / M. Twain ; [edited by J. Manis]. – PA. : The Pennsylvania State University, 1998. – 204 p.

REFERENCES

1. Nemtsova, N.V. (2011), Sposoby peredachi grammaticheskikh otklonenii ot normy pri perevode s angliiskogo yazyka na russkii, “Ways of rendering the grammatical deviations from the norm from Russian into English: based on the works by M. Twain, Thesis abstract for Cand. Sc. (Philology), 10.02.19, 10.02.20, Cherepovets National University, Cherepovets, Russia.

2. Alsina, V. (2012), The Translation of Social Variation in Narrative Dialogue. Translation of Fictive Dialogue, Rodopi, New York, pp. 137–154.
3. Carkeet, D. (1979), The Dialects in Huckleberry Finn, American Literature, vol. 51, pp. 315– 332.
4. McKay, J.H. (1984) “Tears and flapdoodle: Point of view and style in Adventures of Huckleberry Finn”, American Speech, vol. 67, pp. 201–210.
5. Twain, M. (1982), Pryhody Toma Soiera, The adventures of Tom Sawyer : Novel / Twain M.; Translated by Koretskyi, U., Veselka, Kyiv, Ukraine.
6. Twain, M. (1990), Pryhody Toma Soiera. Pryhody Heklberri Finna, The adventures of Tom Sawyer, The adventures of Huckleberry Finn : Novel / Twain M.; Translated by Steshenko, I., Mytrofanov, V., Veselka, Kyiv, Ukraine.
7. Twain, M. (2013), Pryhody Toma Soiera. Pryhody Heklberri Finna, The adventures of Tom Sawyer, The adventures of Huckleberry Finn : Novel / Twain M.; Translated by Bazylanska, I., Shkola, Kharkiv, Ukraine.
8. Twain, M. (1988), Priklucheniia Geklberri Finna, The adventures of Huckleberry Finn : Novel / Twain M.; Translated by Daruzes, N., Prosveshenie, Moscow, Russia.
9. Twain, M. (1985), Priklucheniia Toma Soiera. Priklucheniia Geklberri Finna, The adventures of Tom Sawyer : Novel / Twain M.; Translated by Chukovskyi, K., Detskyta Literatura, Moscow, Russia.
10. Twain, M. (2007), The adventures of Tom Sawyer : Novel / Twain M.; Edited by Stoneley, P., Oxford University Press, New York, USA.
11. Twain, M. (1998), The adventures of Huckleberry Finn : Novel / Twain M.; Edited by Manis, J., The Pennsylvania State University, Pennsylvania, USA.

УДК 811.111’ 42

ДИСОНАНСНИЙ КОНТАКТ В АНГЛОМОВНОМУ ІНСТИТУЦІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Шпак О.В., старший викладач

*Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, м. Харків, Україна*

olena_shpak@mail.ru

Стаття присвячена вивченню реалізації дисонансного контакту в трьох типах інституційного дискурсу – діловому, політичному, військовому, які об’єднані ідеєю БОРОТЬБА. Тип дискурсу, тип ситуації та стратегії комунікантів є впливовими чинниками реалізації контакту на трьох його фазах: встановлення, продовження та розмикання.

Ключові слова: комунікативна категорія «контакт», фази контакту, дисонансний контакт, інституційний дискурс, діловий, політичний та військовий типи інституційного дискурсу, ситуація спілкування.

ДИССОНАНСНИЙ КОНТАКТ В АНГЛОЯЗЫЧНОМ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОМ ДИСКУРСЕ

Шпак О.В.

*Харьковский национальный университет им. В.Н. Каразина,
площадь Свободы, 4, г. Харьков, Украина*

Статья посвящена изучению реализации диссонансного контакта в трех типах институционального дискурса – деловом, политическом, военном, объединенных идеями БОРЬБА. Тип дискурса, тип ситуации и стратегии коммуникантов являются ведущими факторами контакта на его трех фазах: установления, поддержания и размыкания.

Ключевые слова: коммуникативная категория «контакт», фазы контакта, унисонный контакт, диссонансний контакт, институциональный дискурс, деловой, политический и военный типы институционального дискурса, ситуация общения.